



Да ли време лечи све, па и историјске ране без обзира на то је ли реч о историји, или о повести? Могу ли Срби и Хрвати у будућност као добре комшије, или као суседи, ако су виђења свега онога што се у процесу распада СФРЈ догодило тако различита, па чак и супротна? Загребачки сусрет шефова дипломатије Хрватске и Србије и реаговање највиших државних личности Хрватске на иступ шефа дипломатије Србије показују да историја распада велике Југославије још није написана. И да, заправо, нико не жели у тој историји улогу „лошег момка“. И да пребацивање неким у Србији „да су заборавили да су тенкови из Београда, Новог Сада и из Србије долазили разарати не само Вуковар него и друге градове, те да су испраћени често и цвећем“, јесте истовремено и „заборављање“ да су само на Вуковар ишли тенкови који су дошли из Србије, све остало су били тенкови ЈНА који су у Хрватској били у својим гарнизонима још од 1945. године. И који су нападнути 1991. године. Али идемо редом.

Мај 1990. први вишестраначки избори у Хрватској на којима побеђује ХДЗ са програмом независне Хрватске. Сценографија и све остало што је ишло уз те изборе, уз долазак из иностранства емиграције из времена Другог светског рата буди колективно сећање Срба у Хрватској на период 1941–1945. Пре неколико година председник Хрватске Стипе Месић изјавио је „да је ХДЗ својом тадашњом политиком антагонизирао Србе у Хрватској против нове хрватске државе“. Срби у Книну у августу 1990. дижу тзв. „балван-побуну“ тражећи културну аутономију унутар Хрватске. Хрватска је саобраћајно пресечена на пола, ЈНА нуди Загребу „да војска на миран начин елиминише тај проблем“, Загреб ту опцију одбија. Следи покушај хеликоптерског десанта хрватског МУП-а на Книн, РВ и ПВО Југославије то заустављају. Побуна Срба у Хрватској се шири, Хрвати у местима са већинским српским становништвом милом или силом одлазе. Такође, одлазе и Срби из већих градова у Хрватској.

У октобру и новембру 1990. Хрватска из Мађарске илегално набавља пешадијско оружје, генерал Шпегел прави планове за нападе на све касарне и гарнизоне ЈНА у Хрватској. У Хрватску из Србије пристижу и неке паравојне формације разних типова које појачавају тоталну саобраћајну блокаду неких делова Хрватске.

Савезни секретар за народну одбрану генерал Вељко Кадиевић у децембру 1990. саопштава „да ЈНА неће дозволити либанизацију Југославије и да ће спречити сваки

## Ко је и шта заборавио

Пише: Мирослав Лазански  
субота, 31 мај 2008 01:40

---

покушај грађанског рата”. Његов интервју је у Загребу дочекан и протумачен као објава рата Хрватској. Хрватски сабор 22. децембра 1990. доноси одлуку да се Срби, као до тада конститутиван народ у Хрватској, бришу из новог хрватског устава и да се свде на националну мањину. Сукоби у деловима Хрватске, које су Срби из Книна прогласили као САО Крајина, прете да постану озбиљни.

У јануару 1991. Председништво СФРЈ тражи од Хрватске да разоружа илегално наоружане паравојне формације. Загреб прво пристаје да то изврши, али по повратку из Београда са седнице Председништва СФРЈ, Фрањо Туђман дословно каже „да му то не пада на памет”. Хрватска је изиграла одлуку државног врха Југославије. ЈНА емитује филм о увозу оружја из Мађарске за потребе Хрватске. Хрватски медијски и остали експерти тврде „да је филм обична примитивна монтажа”.

Март 1991. године и април исте године доносе сукобе између хрватске полиције и наоружаних Срба у Пакрацу и на Плитвицама. У Пакрацу су испаљени и први меци на ЈНА. Хрватски полицајци гађали су двојицу војника ЈНА од којих је један био Хрват. У марту 1991. у подземном објекту на Топчидеру одржавају се три седнице Председништва СФРЈ на којима ЈНА тражи увођење ванредног стања у земљи ради спречавања грађанског рата. Председништво је блокирано и не прихвата предлоге врха ЈНА. На Плитвицама хрватска полиција има жртве. ЈНА још увек игра улогу „тампон-зоне”.

Првог маја 1991. долази и до сукоба између ЈНА и дела грађана Сплита, једног војника ЈНА даве, други је убијен. У мају у Боровом Селу долази до оружаног сукоба између хрватске полиције и Срба, при чему хрватска страна има велике жртве.

У мају Хрватска одржава референдум на којем се већина грађана изјаснила за независну Хрватску изван Југославије. Одмах затим и Срби у Книну одржавају референдум на којем се изјашњавају за останак у Југославији, односно за отцепљење од Хрватске. Срби кажу „да нема авнојских граница без авнојских принципа”. Сви услови за грађански рат су ту.

Јун, јул и август 1991. протичу у сукобима између хрватске полиције и Срба у САО Крајини, ЈНА настоји да раздвоји зарађене стране, али и њу су на неким местима напале хрватска полиција и специјалне снаге. Хрвати из САО Крајине морали су да напусте своје домове, долази до бројних злочина против хрватског становништва у тим

## Ко је и шта заборавио

Пише: Мирослав Лазански  
субота, 31 мај 2008 01:40

---

подручјима, као што је било у Шкабрњи. Срби из Книна кажу „да су Хрвати сами отишли”.

У септембру 1991. долази до општег и масовног напада хрватских оружаних формација на скоро све гарнизоне и објекте ЈНА, осим у Истри. Циљ је заробљавање борбене технике и уништавање ЈНА. Нападнуте су оклопне бригаде у касарнама у Дугом Селу, у Јастребарском, механизована бригада у Загребу, артиљеријска противоклопна бригада у Ћакову, долази и до злочина припадника хрватских оружаних формација против резервиста ЈНА на Коранском мосту, у касарни у Бјеловару, злочина против српских цивила у Сиску, у Вуковару, Осијеку, Пакрачкој пољани, у Госпићу...

Касарна у Вуковару, где је годинама био инжењеријски батаљон ЈНА је нападнута, војници су били данима под ватром и блокадом, без воде и струје.

Генералштаб ЈНА наређује операцију деблокаде гарнизона у Вуковару, после то прераста у праву битку за град, сасвим непотребно рушење града и страдавање бројних цивила, као и злочин на Овчари где су побијени заробљени припадници хрватских оружаних формација. На фронту код Дубровника, ЈНА претежно састављена од црногорских војних обвезника без потребе гађа Дубровник и руши села у Конавлима. Резервисти ЈНА увелико пљачкају и пале. Идеја ратовања код Дубровника била је излазак на реку Неретву као „природну границу између католичанства и православља”.

У случају Дубровника тенкови ЈНА су дошли из Црне Горе, код Вуковара су то били тенкови из Београда и Новог Сада. Код Окучана су то били тенкови из Бањалуке. У свим осталим случајевима су то били ЈНА тенкови из Хрватске. Не из Србије! Да ли су гађали по хрватским градовима? Јесу! Већином тамо где су хрватске оружане, или паравојне формације гађале ЈНА, ЈНА је одговарала. Да ли се ико икада у Хрватској запитао зашто није било рата у Истри, на Вису, Малом Лошињу, Ластову? И тамо су били јаки гарнизони ЈНА. Зато, што тамо нико није напао те гарнизоне. Па се ЈНА мирно евакуисала и отишла.

„Хрватска је 1991. свесно изабрала ризик сукоба са тада војнички јачом страном”, одговорио је на питање у вези са ратом на дубровачком подручју Мило Ђукановић пре неколико година у једној емисији ХРТ-а. Нешто слично рекао је Фрањо Туђман после међународног признавања Хрватске 1992. у стилу „да није било рата не би били ни признати”.

## Ко је и шта заборавио

Пише: Мирослав Лазански  
субота, 31 мај 2008 01:40

---

„Бљесак” и „Олуја” 1995. године? Хрвати кажу „да су Срби сами отишли”. Хаг мисли другачије. Шта каже међународно право ако дате свој ваздушни простор за бомбардовање неке друге државе? Као што је то било 1999. године, напад НАТО на Србију? Па онда још на крају признате Косово као независну државу и приде тужите Србију међународном суду у Хагу. Па, да није мало много?

(Политика)